

Od początku swojej duszpasterskiej służby ks. Bronisław Komorowski dawał dowody wielkiego przywiązania do będącej pod zarobami Ojczyzny. Najmłodszych uczył katechezy i historii po polsku. Od 1919 r. w parafii św. Mikołaja w Gdańsku głosił kazania w ojczystym języku.

W powstałym na mocy postanowień traktatu wersalskiego Wolnym Mieście Gdańsku, zainicjował powołanie w 1923 r. Towarzystwa Budowy Kościołów Polskich. W ciągu roku udało mu się pozyskać dawną wojskową ujeżdżalnię wierzchowców, którą następnie przebudowano na kościół św. Stanisława Biskupa we Wrzeszczu. Jako rektor kościoła w krótkim czasie przekształcił go w tętniący życiem ośrodek polskości.

Ks. Komorowski angażował się w działalność stowarzyszeń religijnych: Żywego Różańca, Krucjaty Eucharystycznej, Stowarzyszenia Dzieciątka Jezus, Sodalicii Marianańskich, jak i świeckich: Gminy Polskiej, następnie Gminy Polskiej-Związku Polaków, Towarzystw Ludowych-„Jedność”, „Oświata”, „Gwiazda”, Towarzystwa Polek, św. Zyty, Towarzystwa Śpiewaczego św. Cecylii i in. Był kapłanem, patronem, organizatorem. To on poświęcił budynek Poczty Polskiej w Gdańsku, pełnił posługę duchową wśród polskich studentów, którzy zdobywali wiedzę w Wyższej Szkole Technicznej (dzisiejszej Politechnice Gdańskiej), objął honorowy patronat nad drużynami harcerskimi we Wrzeszczu, wspierał opieką „Gedanie” – klub sportowy Polaków, sąsiadujący z parafią św. Stanisława Biskupa.

Aby skutecznie bronić polskich interesów, ksiądz Komorowski angażował się także politycznie. W latach 1933–1934 był gdańskim radnym, w 1935 r. przejściowo zasiadał w sejmie gdańskim – *Volkstagu*, zastępując polskiego posła Erazma Czarnieckiego.

1 września 1939 r. ks. Komorowski został aresztowany. Ciężko pobity przez Niemców został przewieziony do Szkoły Średniej dla Dziewcząt (*Victoriaschule*). Przekazany następnie do niemieckiego obozu zagłady Stutthof, był szykanowany i torturowany. W Niedzielę Palmową znalazł się w kompanii karnej, utworzonej przez Niemców z wybitnych działaczy polskich Wolnego Miasta Gdańska. Dzień przed śmiercią, w Wielki Czwartek, podczas odprawianej w tajemnicy Mszy świętej, przyjął wraz z innymi więźniami Komunię świętą. Został zamordowany w Wielki Piątek 22 marca 1940 r.

13 czerwca 1999 r. ksiądz Bronisław Komorowski znalazł się w gronie 108 polskich męczenników II wojny światowej ogłoszonych błogosławionymi przez papieża Jana Pawła II.

Ksiądz Marian Górecki swoje życie wypełnił pracą dla Kościoła i Ojczyzny. Jako nastolatek przerwał naukę w gimnazjum, by walczyć w wojnie polsko-bolszewickiej. W 1928 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk Prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda. Posługę pełnił w Lesznie, Koźminie i Wolsztynie.

W 1933 r. objął funkcję rektora kaplicy polskiej pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Wolnym Mieście Gdańsku. Było to duże wyróżnienie dla młodego kapłana. Doceniona została jego dotychczasowa działalność duszpasterska, w tym praca z młodzieżą (był kapłanem harcerzy).

Kaplica stała się ważnym miejscem aktywności – nie tylko religijnej, lecz także patriotycznej – mieszkających w okolicy Polaków. W kaplicy śpiewano pieśni religijne, a także wygłaszane były kazania w języku polskim. Działy tutaj różne stowarzyszenia: Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej, Towarzystwo Śpiewu św. Cecylii, Towarzystwo Ludowe św. Jadwigi, Towarzystwo Byłych Wojaków, Towarzystwo Gimnastyczne Sokół.

Ksiądz Górecki całym sercem poświęcił się pracy apostołskiej. Słynął ze swojej bezinteresowności. Nie przyjmował datków od wiernych. Z własnej pensji finansował bieżącą działalność kaplicy, a także różne formy aktywności młodzieży, w tym wycieczki edukacyjne.

W latach 1933–1939 był zatrudniony w Gimnazjum Polskim. Była to placówka o wysokim poziomie nauczania. Pracujący w niej pedagodzy wpajali uczącej się młodzieży postawy patriotyczne. Ksiądz Górecki, jako rektor Gimnazjum, był powszechnie lubiany. Warto również wspomnieć posługę duchową, którą ksiądz Górecki pełnił wobec żołnierzy Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte. Przez dwa lata był dla nich kapłanem pomocniczym.

1 września 1939 r. kapłan podzielił tragiczny los swoich rodaków. Został aresztowany we wczesnych godzinach rannych. Przeszedł przez gehennę brutalnych represji, których doświadczyli więźniowie w budynku Szkoły Średniej dla Dziewcząt (*Victoriaschule*). 2 września przewieziono go do niemieckiego obozu w Stutthofie. Przez kolejne miesiące ks. Górecki, podobnie jak inni polscy księża, był traktowany ze szczególnym okrucieństwem. Pracował w kamieniołomie, czyścił szamba, trafił w końcu do karnej kompanii. 22 marca 1940, w Wielki Piątek, został rozstrzelany w lesie w pobliżu Stutthofu.

13 czerwca 1999 r. ksiądz Marian Górecki został beatyfikowany przez papieża Jana Pawła II w grupie 108 błogosławionych męczenników z okresu II wojny światowej.

Przyjął święcenia kapłańskie 16 marca 1918 r. W 1920 r. został przeniesiony z Nowego Miasta Lubawskiego do gdańskiego kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusowego we Wrzeszczu. Szybko dał się poznać jako wybitny działacz społeczny i polski patriota.

W latach 1927–1928, pełniąc posługę w kościele św. Brygidy, tylko w ciągu jednego roku zainicjował powstanie ok. trzydziestu stowarzyszeń kościelnych. Następnie w okresie 1928–1930 pracował w kościele św. Józefa w Gdańsku.

Poprzez nadzwyczajne zaangażowanie w największej polskiej organizacji w Gdańsku, Gminie Polskiej, a po jej zjednoczeniu w 1937 r. ze Związkiem Polaków, w Gminie Polskiej-Związku Polaków, prowadził cały czas aktywną działalność na rzecz Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku.

W latach 1929–1939 pełnił funkcję wiceprezesa Macierzy Szkolnej w Gdańsku, polskiej organizacji oświatowej dbającej o rozwój szkolnictwa. Był członkiem zarządu Ligi Katolickiej, kapłanem przy gdańskim biurze Polskich Kolei Państwowych i Polskich Pocztców oraz prezesem Centralnego Komitetu Katolików Polaków Diecezji Gdańskiej. Zakładał chóry, orkiestry, organizował zawody sportowe, wycieczki do Polski, wystawy. Przyczynił się do odnowienia pielgrzymek do leżącego na obrzeżach Gdańska sanktuarium świętego Wojciecha, które stały się manifestacją polskości.

W 1930 r. otrzymał nominację na proboszcza tytularnego, mającego powstać kościoła pod wezwaniem Chrystusa Króla. Starania związane z pozyskaniem środków na stworzenie świątyni podejmowało powołane w tym celu Polskie Towarzystwo Budowy Kościoła Chrystusa Króla w Gdańsku, któremu przewodniczył. Uroczyste poświęcenie świątyni, która była pierwszym kościołem w Wolnym Mieście Gdańsku zbudowanym ze składek gdańskich Polaków, odbyło się 30 października 1932 r.

1 września 1939 r. ks. Franciszek Rogaczewski został aresztowany przez Niemców na swojej plebanii, a następnie brutalnie pobity i uwięziony w Szkole Średniej dla Dziewcząt (*Victoriaschule*), zamienionej przez niemieckie władze na przejściowy obóz dla jeńców cywilnych. 2 września został przewieziony do niemieckiego obozu Stutthof, gdzie podobnie jak inni polscy księża, był traktowany ze szczególnym okrucieństwem. Kierowany do najbardziej uciążliwych i ciężkich prac, wraz z 21 innymi przedstawicielami Polaków z Wolnego Miasta Gdańska, został zamordowany 11 stycznia 1940 r. w lesie nieopodal obozu.

Ks. Franciszek Rogaczewski został beatyfikowany 13 czerwca 1999 r. przez papieża Jana Pawła II w grupie 108 błogosławionych męczenników z okresu II wojny światowej.

W latach młodości został wydalony z chełmińskiego gimnazjum z powodu działalności w niepodległościowej, tajnej organizacji filomackiej. Posługę kapłańską pełnił od 1891 r. w parafiach w Śliwicach, Wielu, Brusach, Bobrowie, Kielnie, Raciążu, Lutowie. W styczniu 1900 r. objął parafię w Srebrnikach k. Kowalewa Pomorskiego.

Podjejmował liczne działania zmierzające do wzmocnienia polskich przedsiębiorców w okresie pruskiego zniewolenia. Współtworzył wiele spółek m.in. w Pelplinie, Skarszewach, Bytowie, Kartuzach czy Brusach, które stały się poważną konkurencją dla niemieckiego handlu na Pomorzu. Jako organizator utworzonego w 1900 r. Centralnego Towarzystwa Rolniczego dla Prus Zachodnich przyczynił się do powstania lub ponownego rozwoju licznych chłopskich kółek rolniczych. Aktywna działalność ks. F. Bolta na rzecz rozwoju polskiej przedsiębiorczości została doceniona przez rodaków, którzy nazywali kapłana „ojcem kupiectwa polskiego na Pomorzu”. Praca organiczna księdza ogromnie przyczyniła się do niwelowania efektów polityki germanizacyjnej. Spółki i towarzystwa pozwalały ludności polskiej uniezależnić się od niemieckich banków i kredytów, były też w istocie masowymi organizacjami narodowymi.

Wielki potencjał edukacyjny i efektywne narzędzie służące do krzewienia polskości ksiądz F. Bolt dostrzegał w regionalnej prasie. Został jednym z głównych założycieli oraz akcjonariuszy „Gazety Gdańskiej”, „Pielgrzyma” i „Gazety Chojnickiej”. Na lamach wspomnianych tytułów prasowych publikował teksty o charakterze patriotycznym.

Po zakończeniu I wojny światowej pełnił funkcję zastępcy komisarza w Międzynarodowej Komisji do spraw Wytyczenia Granicy Polsko-Gdańskiej. Organizował pomoc powstańcom wielkopolskim i śląskim. W latach 1920-1935 zajmował stanowisko prezesa Rady Wojewódzkiej Związku Ludowo-Narodowego w Toruniu, od 1928 r. noszącego nazwę Stronnictwa Narodowego.

Był filarem polskiej endecji. W latach 1919–1922 był posłem na Sejm Ustawodawczy RP oraz przewodniczącym Sejmowej Komisji Morskiej i Specjalnej Komisji Pomorskiej. W l. 1922–1927 oraz 1930-1935 zasiadał w Senacie.

W 1939 r., mimo sędziwego wieku, pełnił posługę duszpasterską. Po wybuchu II wojny światowej, 24 października 1939 r. został aresztowany przez Niemców w Srebrnikach i uwięziony w czasowym więzieniu zorganizowanym w pałacu sióstr Zgromadzenia Pasterek od Opatrzności Bożej w Dębowej Łące, a następnie w klasztorze Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie. 10 stycznia 1940 r. został przewieziony do KL Stutthof, gdzie zapadł na ciężką chorobę. Zmarł z wycieńczenia 7 kwietnia 1940 r.

Wspominamy księży pomordowanych przez Niemców w czasie II wojny światowej za to, że służyli Bogu i Ojczyźnie

Na gdańskiej Zaspie, na cmentarzu ofiar II wojny światowej, zamordowanych przez Niemców, przede wszystkim w obozie koncentracyjnym Stutthof i jego podobozach, zostało upamiętnionych co najmniej 29 polskich księży męczenników oraz niemiecki ksiądz Ernest Karbaum, zamordowany w KL Stutthof za sprzeciw wobec zbrodniczej nazistowskiej ideologii.

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE:

Katarzyna Lisiecka, Mateusz Dąbrowski, Marcin Węgliński

OPRACOWANIE GRAFICZNE:

Karolina Piotrowska

ZDJĘCIA ZE ZBIORÓW BG PAN

ODDZIAŁOWE BIURO UPAMIĘTNIANIA WALK
I MĘCZEŃSTWA IPN w GDAŃSKU

OSOBY DUCHOWNE UPAMIĘTNIONE W KOLEJNYCH KWATERACH NA CMENARZU NA GDAŃSKIEJ ZASPIE

1. ks. Feliks Bolt (1864–1940) KW I/2
2. ks. Marian Górecki (1903–1940) KW I/14
3. ks. Bronisław Komorowski (1889–1940) KW I/19
4. ks. Franciszek Rogaczewski (1892–1940) KW I/32
5. ks. Jan Lesiński (1908–1940) KW III/36
6. ks. Aleksy Lesiński (1876–1942) KW VII/67
7. ks. Władysław Szymański (1901–1940) KW X/12
8. ks. Bernard Wiecki (1884–1940) KW X/16
9. ks. Paweł Brzeziński (1907–1940) KW XI/67
10. ks. Jan Czaplewski (1875–1940) KW XI/161
11. ks. Józef Domachowski (1876–1940) KW XI/73
12. ks. Telesfor Kubicki (1905–1940) KW XI/37
13. ks. Józef Niemiec (1875–1940) KW XI/116
14. ks. Mieczysław Różycki (1876–1940) KW XI/38
15. ks. Leon Sroka (1893–1940) KW XI/43
16. ks. Jan Wilmowski (1877–1940) KW XI/163
17. ks. Tadeusz Farulewski (1885–1940) KW XII/4
18. ks. Ignacy Szwedowski (1858–1940) KW XII/18
19. ks. Jan Szymański (1889–1940) KW XIII/84
20. ks. Leon Polomski (1875–1940) KW XIV/120
21. ks. Jan Ryglewicz (1869–1940) KW XIV/60
22. ks. Bernard Sadecki (1909–1940) KW XIV/118
23. ks. Alfons Schulz (1872–1940) KW XIV/43
24. ks. Władysław Maternicki (1865–1940) KW XV/64
25. ks. Antoni Kalinowski (1871–1940) KW XVI/41
26. ks. Władysław Leonard Łęgowski (1877–1941) KW XVI/62
27. ks. Walerian Ossowski (1884–1940) KW XVI/14
28. ks. Bronisław Smoleński (1887–1941) KW XVII/17
29. ks. Ernest Karbaum (1891–1940) KW XIX/14
30. ks. Paweł Borkowski (1907–1940) P RZ IV

Zapalmy znicze!

NARODOWY DZIEŃ PAMIĘCI DUCHOWNYCH NIEZŁOMNYCH

19 października

